

TÜRKİYE DIŞINDAKİ CEBRİ İCRA SONUCUNDA GEMİ SİCİLİNDE KAYITLI OLAN HAKLARIN AKİBETİ VE GEMİLERİN TERKİN EDİLEBİLMESİ KONULARINDA YAPILAN KANUN DEĞİŞİKLİĞİ

Prof.Dr.M.Fehmi Ülgener

Bilindiği üzere denizciliğin önde gelen kaynaklarından biri gemi üzerinde ipotek tesis edilerek sağlanan banka kredileridir, ancak kredinin verilmesi için şüphesiz geminin (ve dolayısı ile ipoteğin) tescil edilecek olduğu yer hukuk düzenine güven duyulması gerekmektedir. Zira kredinin ödenmemesi durumunda alacaklı bankanın elindeki imkanlardan biri ipoteğin paraya çevrilmesidir, bu sebeple gemi / ipoteğin tescil yeri hukukunun kurallar ve genel hukuk prensipleri çerçevesinde alacaklıya diğer ülke düzenlerinden farklı bir takım zorluklar çıkarmaması beklenmektedir.

Yakın geçmişte hukukumuzda bu konuda bir takım davalar söz konusu olmuş, bu sırada Ticaret Kanununun aşağıda inceleme konusu yapılan maddeleri yanlış bir şekilde yorumlanmışlar ve hatta karara bağlanmışlardır. Bu da Türk Hukuk sistemi üzerinde bankaların duyma ihtiyacında buldukları güven hissini zedelemiştir. Bunun üzerine aşağıda kısaca izah edilen kanun değişikliği yapılmak zorunda kalmış ve bunun sonucunda güven unsurunun tereddüte mahal bırakmaksızın tesis edilebileceği yeni bir düzen ortaya çıkmıştır.

Tadilata konu olan kanun hükümleri özellikle Türk Ticaret Kanununun 851 ve 1245.maddeleridir, adı geçen hükümlerin tadilattan önceki hallerine ilişkin olarak yapılan yorumlar yurt dışında cebri icraya konu olan gemiler üzerindeki aynı hakların / sicil kayıtlarının geçerliliklerini sürdürecekleri ve bu sebeple geminin Türk gemi sicilinden terkin edilemeyeceği yönünde gerçekleşmiştir.

Aşağıda eski ve yeni halleri ile söz konusu hükümler yer almaktadır:

TK.md.1245

Eski hali ile 1245.madde

“Gemi alacaklılarının gemi üzerindeki rehin hakkı, geminin Türkiye içinde cebri icra yolu ile satılması halinden başka kaptanın 990’ıncı madde hükmü gereğince kati zaruret hallerinde kanuni salahiyetlerine istinaden gemiyi satmış olmasıyla de kalkar. Satış bedeli, alıcı tarafından henüz ödenmediği veya kaptanın yahut acentenin elinde bulunduğu müddetçe gemi alacaklıları için gemi yerine geçer”

şeklinde bir düzenleme getirmekte idi.

Söz konusu maddenin hukuken doğru olarak yorumlanması halinde alacaklıların gemi üzerindeki rehin hakları ile ilgili olarak aşağıdaki şekilde bir sonuç çıkmakta idi. (T.Çağa, *Deniz Ticareti Hukuku III, shf.69, mehz Alman Hukuku da aynı düzenlemeyi içermektedir.*)

- a. geminin Türkiye’de cebri icra yolu ile satışı halinde son bulurlar,
- b. yabancı ülkede yapılan cebri icra yolu ile satışın söz konusu rehin haklarına son verip vermeyeceği ise satışın yapıldığı ülkenin kanunlarına tabidir.

Dolayısı ile Türkiye dışında bir satış halinde kriter satış yeri hukuku olmaktadır. Burada yerel olarak 1245 muadili bir düzenleme mevcut bulunduğu takdirde gemi sicil memurluğunun gemiyi Türk sicilinden terkin etmesi gerekmektedir. Bu husus da uluslararası hukuk alanındaki “*geminin cebri icra yolu ile satılması halinde üzerindeki tüm takyidatın sona ereceği ve geminin yeni malike temiz bir şekilde intikal edeceği*” yönündeki kurala uyumludur.

Buna karşılık uygulamada yukarıda ortaya konulan maddenin hatalı bir şekilde yorumlanması sonucunda bir takım gayri hukuki ve özellikle Türk Hukuk sisteminin bir boşluğuymuş şeklinde tezahür eden sonuçlar meydana gelmiştir; buna göre madde metninden (ipotek dahil olmak üzere) rehin haklarının cebri icra ile satışın ancak Türkiye’de olması halinde sona ereceği, buna karşılık Türkiye dışında, nerede olursa olsun ve satışın gerçekleştiği yer hukuku nasıl bir düzenleme getirirse getirsin gemi üzerindeki rehin haklarının değişmeksizin devam edeceği şeklinde bir sonuç doğmakta idi.

Bu hususun Türk bayrağının ve Türk bayraklı gemilerin uluslararası alandaki kredibilitésine zarar vermemesi amacı ile 1245.maddenin tadili yoluna gidilmiştir.

Bunun sonucunda “*Türk Ticaret Kanununun Bazı Maddelerinin Değiştirilmesi Hakkında Kanun*” (Kabul tarihi 20.4.2004, 28.4.2004 tarihli ve 25446 sayılı Resmi Gazete) dahilindeki 6.madde ile 1245. madde aşağıdaki surette tadil edilmiştir:

“*Geminin,*

1. *Yurt içinde cebri icra yoluyla,*
2. *Türkiye genelinde tirajı en yüksek beş gazete arasından iki ayrı gazetede üç gün ara ile iki kez ilanen tebligat yapılmak sureti ile gemi alacaklılarının satıştan haberdar edilmeleri kaydı ile yurt dışında cebri icra yolu ile,*
3. *Kaptan tarafından 990 uncu madde hükmü gereğince kanuni yetkisine dayanarak zorunlu hallerde*

satılması durumunda gemi alacaklılarının gemi üzerindeki rehin hakları kalkar. Satış bedeli alıcı tarafından henüz ödenmediği veya kaptanın yahut acentenin elinde bulunduğu müddetçe gemi alacaklıları için gemi yerine geçer”

Görüldüğü gibi 1245.madde bu suretle son derece sarıh bir ifadeye kavuşturulmuş ve bu suretle üstü kapalı ifadesi sebebi ile eski metnin ortaya çıkarmakta olduğu olumsuz intiba ve sonuçlar bertaraf edilmişlerdir.

TK.md.851

Bunun yanında yukarıdaki sonucu kanunun diğer bölümlerinde de desteklemek, aradaki uyumu sağlamak ve özellikle geminin sicil kaydının terkini hususunu her hangi bir tereddüte yer bırakmayacak şekilde düzenlemek gerektiğinden aynı kanun ile (4.md dahilinde) 851.maddenin birinci fıkrası da tadil edilmiştir. Buna göre altı çizilmiş olan bölüm madde metnine ithal edilmiştir:

*“Gemi, kurtarılamayacak şekilde batar veya tamir kabul etmez hale gelir yahut **yurt dışında cebri icra yolu ile bir yabancıya satılarak veya başka bir surette** Türk Bayrağını çekme hakkını zayi ederse talep üzerine sicilden kaydı terkin olunur. Tescili ihtiyari olan gemilerin kaydı, malik veya maliklerin talebi üzerine dahi terkin olunur.”*

**AMENDMENT OF TURKISH COMMERCIAL CODE:
PUBLIC SALE OF VESSELS OUTSIDE TURKEY/
FAITH IN ENCUMBERED VESSELS REGISTERED IN TURKEY AND
DELETION FROM THE TURKISH REGISTRY**

One of the leading sources of finance for the shipping industry is loans obtained from international banks secured by a mortgage registered on the vessel. Therefore construction of rules regarding mortgages placed on vessels in the Turkish domestic legal system has a vital effect on the international credibility of Turkish flag registered tonnage.

In recent years, Turkish practice has witnessed a series of legal debate's questioning the reliability of the construction of rules in respect of Turkish flagged vessel mortgages, especially central to such debate are the articles of 851 and 1245 (of the Turkish Commercial Code), from which arose false interpretations regarding the validity of encumbrances on such ships sold abroad in public sales where an foreign adjudicated default had occurred. The reason for that was the unclear construction of the named articles, although according to a true legal interpretation they were in line with the international practice. The need of a straightforward and unambiguous construction for these articles was necessary to preserve the credibility of the Turkish flag lead to the amendment of these articles in the Turkish Commercial Code. (entered into force on 28.4.2004)

Previously, Article 1245 was understood to provide that all encumbrances on a Turkish flagged vessel would be lifted in a case where such vessel was be subject to forced public sale (auction) in Turkey. This construction was in compliance with the general rule, that as a result of the public sale, the new owner will receive the title of the ship without encumbrances. However, the pervious wording led some to believe or argue that clean title to the vessel was not purchased by the new owner where the process and auction occurred outside of Turkey. This school of thought or argument went on to claim that the vessel, though already sold, could not be deleted from the Turkish registry.

It should be emphasized that according a true legal interpretation, such result should not have been reached under the original Article since the article was only relevant for proceedings effected in Turkey thereby leaving the results of proceedings abroad to the legal systems where the public auction had been made. Therefore, if according such law encumbrances are to be lifted as a consequence of forced public sale, than those registered in Turkey should be cancelled and the ship is to be deleted from Turkish registry.

The amended wording of article 1245 is stipulating that:

- If the ship has been sold by forced public sale (auction) in Turkey all encumbrances will be lifted

- Such encumbrances are also to be lifted, if the ship has been sold outside Turkey by public sale, provided that such proceedings has been advertised twice in two leading Turkish newspapers, out of the five highest selling.

To support the new clear-cut meaning of article 1245, article 851 has been also amended to include the phrase “*if the vessel will be sold by public auction outside Turkey*” into the wording which read before the amendment as follows: “*If the ship has been sank without the possibility of salvage or she became unrepairable or lost the right to carry the Turkish flag, she is to be deleted from Turkish registry.*”

As the result of such amendments, false interpretation or deviation from the true construction of the law should now cease, therefore preserving and confirming the international credibility of Turkish flag for vessels..